

Uloga crkvene glazbe u liturgijskoj obnovi

Od prvih vremena Crkva je pjevanje smatrala sastavnim dijelom svečane liturgijske službe i sredstvom evangelizacije. O ulozi glazbe u obnovljenoj liturgiji uputio je 13. rujna o. g. Sv. Otac preko državnog tajnika kard. Ivana Villota pismo i čestitke učesnicima XXI. nacionalnog kongresa za crkvenu glazbu i biskupu Trevisa msgr. Antunu Mistrorigu, predsjedniku talijanskog Društva sv. Cecilije, koje je organiziralo ovaj Kongres.

Preuzvišeni gospodine!

Posebno ugodna vijest stigla je Sv. Ocu, da će se naime XXI. nacionalni kongres za crkvenu glazbu, što ga priređuje talijansko Društvo sv. Cecilije, ove godine održati u Vicenzi, gdje je pred pedeset godina — posebnim zauzimanjem neprežaljenog pokojnog prelata msgr. Ferdinanda Rodolfija te neumornog i gorljivog svjedoka msgr. Ernesta Dalla Libera — započelo zapaženo razdoblje cecilijanskog pokreta u Italiji, koji otada nije prestao poticati vjernike da pjevanjem sudjeluju u Svetim Otajstvima.

Razlog radosti za Sv. Oca jest također činjenica da ste za temu kongresa izabrali: »Crkvena glazba u evangelizaciji«, a to je povezano s trogodišnjim programom talijanskih biskupskih konferencija; zatim što je ovo Društvo potvrdilo želju da i dalje bude snažno sredstvo na službu episkopata i vjerni tumač njegovih uputa. On je, dakle, veoma rado primio molbu što ju je uputila Vaša poštovana Preuzvišenost i povjerio mi da učesnicima saopćim Njegovu riječ orijentacije i pobude.

Evangelizacija je bezuvjetno i temeljna dužnost Crkve koju joj je u svojoj mudrosti i svojim autoritetom povjerio božanski Utemeljitelj, te bira najprikladnija sredstva da ljudima donese poruku spasenja, eda bi oni upoznali otajstva i Božje darove i da bi provodili nadnaravni život. U navješćivanju Božje Riječi prvo mjesto zauzima liturgija, koja je zbog svoje didaktične i pastoralne naravi nazvana na II. vatikanskom saboru »prvim i nenadoknadivim vreloom iz kojega vjernici valja da crpe kršćanski duh« (SC, br. 14), a pjevanje u liturgiji ima posebnu važnost kao izraz hvale Bogu, uzdizanja duha i sjedinjenja srdaca.

Zaista, Crkva je od prvih vremena postavila pjevanje sastavnim čimbenikom liturgijskih čina i sredstvom evangelizacije. U vezi s time možemo podsjetiti na pobudu sv. Pavla Efežanima: »Napunite se Duhom, govorite jedni drugima u psalmima, hvalospjevima, nadahnutim pjesmama, pjevajte Gospodinu u svom srcu i slavite ga« (Ef 5, 18—19). Pjevanju smo se često utjecali pri proglašavanju i širenju istine i pri njezinoj obrani od zabluda. U tom smislu značajno je ono što piše sv. Ambrozije, znameniti promicatelj pjevanja u svom pastoralnom djelovanju: »Ima li nešto što vam većma ulijeva poštovanje negoli ispovijedanje Trojstva koje svakodnevno častimo ustima svega naroda? Svi se natječu u ispovijedanju vjere i s pomoću stihova uče slaviti Oca, Sina i Duha Svetoga. Svi su zato postali učiteljima, a jedva bi se mogli nazvati učenicima«. (Govor protiv Auk-sencija 34; PL 16, 1017—18). I još: »U psalmu u isto vrijeme sudjeluju nauk i milost; pjeva se od radosti i prima se pouka; propisi koji su silom utjerani ne ostaju, ali ono što se primi na ugodan način ne iščezava više nikada kad se jednom

dobro utisne u duh« (Enarratio in Ps. 1, 10; PL 14, 925—6).

Sveti milanski nadbiskup govori na usta svoga najslavnijeg učenika sv. Augustina, koji — nakon što je u »Ispovijestima« spomenuo ganuće što su ga u njemu probudili himni i hvalospjevi u ambrozijanskoj liturgiji (usp. 9, 6; PL 32, 769—770) — pozivajući se na svete tekstove tvrdi: »Osjećam dobro kako ove svete riječi uranjaju moju dušu u sve žarču pobožnost kad se pjevaju negoli kad se ne pjevaju, jer različiti osjećaji našega duha nalaze i u pjevanju i u glasu svoje raznolike zvukove koji ih uzbuđuju snagom nekog tajanstvenog, unutar-njeg odnosa« (ibid. 10, 33; PL 32, 799—800).

Na ovu se predaju nadovezuje obnavljanje rezonanzijalnog pjevanja, što ga je uspostavila liturgijska obnova, a prednost mu je upravo u tome što sav skup vjernika može sudjelovati, da se duše svih prisutnih sliju u jedan glas, da se utisne u pamet — također jednostavnijih osoba — motiv koji ponovljen više puta ostaje kao neka duhovna uspomena na svečanost kojoj su prisustvovali. »Psalam što smo ga otpjevali — tumačio je u svoje vrijeme sv. Ivan Krizostom — stopio je zajedno različite glasove i združio ih u skladan zbor. Mladi i stari, bogati i siromasi, žene i muškarci, robovi i slobodni, svi smo sudjelovali u istoj melodiji... Ne samo da je u jedno združio duše prisutnih nego također mrtve sa živima: s nama je doista i Prorok pjevao« (Homilija o nauku prisutnih 2; PG 63, 486—7).

U stvari sveta glazba, dostojna ovog imena — kako je rekao Sv. Otac — »veoma je moćno oruđe čovječanstva... pa i u duhovnom životu: ona naima, dapače i nesvjesno, približuje Bogu, onome Bogu koji je svjetlost i mir te plodna i životna snaga; podižući k Njemu oplemenjuje ljudsku dušu, stišava nemir i tugu, uspostavlja red i vraća vedrinu« (Pouke Pavla VI., sv. IV., 1966, str. 582). Zato svi dijelovi sv. mise, koji su po sebi evangelizacija ukoliko nanovo bude vjeru i pretvaraju je u klanjanje, mogu u pjevanju i u crkvenoj glazbi uopće naći snažno izražajno sredstvo da potpomognu sudjelovanje vjernika. I zato je pjevanje još žarče preporučeno u slavljenju sakramentalna posebno u liturgiji riječi koja pripravlja sakrament, da objavi dar Božji i upali žar u dušama. S više razloga pristaje glazba liturgiji časova zbog njihova bogatstva psalama, himana i njihova koralna sastava.

Želja je Sv. Oca da se slavlja s narodom ne održavaju bez barem nešto malo pjevanja i da svaka crkva odzvanja glazbom koja prisutne podiže k Bogu, zadovoljava njihove najintimnije čežnje, pojačava njihovo zajedništvo u vjeri i ljubavi. Ako, dakle, mjesta gdje se poučava vjeronauk, održavaju duhovne vježbe, pastoralni i molitveni sastanci mogu i moraju odjekivati himnima i pjesmama, povlašteno mjesto za njih je hram koji po svojoj sakralnosti koja proizlazi iz prisutnosti živog sakramentalnog Boga i po muku koji u njemu vlada mnogo lakše u vjernicima potiče potrebu

da u njemu ujedine svoje glasove i zajednički izraze svoju vjeru.

Očito iz svega toga slijedi i ovo: kao što se riječ, dok prenosi Tajnu Božju, ne smije izložiti nesuvisljostima koje će je iznakažiti ili joj smanjiti vrijednost vodiča i tumača svete stvarnosti, tako i glazba dok prati riječ mora biti takva da do najveće moguće mjere istakne njezinu duhovnu prodornost. Zato ona ne može pripustiti oblike koji se protive Božjoj poruci, niti preuzeti načine i glasove koji je približuju bilo kakvom površnom izražajnom rješenju ili zabavi te odvrću duše vjernika od razmatranja nebeskih istina; mora dapače, kao i sama riječ, i u lakšim oblicima koji su pristupačni sposobnostima puka, i u onima težim koji su povjereni vještini pjevačkih zborova, ići za tim da postigne svoj cilj: otkriti Boga čovjeku i podići čovjeka Bogu, tako da glazba postane gipko i istinsko sredstvo evangelizacije.

Radi toga Njegova Svetost još jednom upozorava na gregorijansko pjevanje kao umjetnički i duhovni uzor (usp. SC, br. 116) koji po samoj naravi svojih melodija postaje posebno sredstvo evangelizacije, koje s višim dostojanstvom razglasa božanske riječi te postaje u jedinstvu umjetnosti, glasove i srdaca izraz jedine i nepromjenjive vjere. I želi da — poput gregorijanskog pjevanja, gdje su se izmjenjivali zborovi s odgovorom solista i skupa vjernika, a ono je vjekovima bilo oslonac liturgijskih svečanosti, i obnovljena liturgija uzmogne naskoro stvoriti zaklad napjeva i glazbe koji će, pronalazeći u njem nadahnuće i gledajući u njem putokaz savršenstva umjetnosti i duhovne dubine, prenoseći sa svetošću i ljepotom čistu i veselu vijest crpljenu s istinskih izvora vjere i molitve, podupirati u vjernicima živo i dostojno sudjelovanje u božanskim Tajnama (usp. SC, br. 121).

Dok kongresistima ove poticaje daje na razmišljanje, Kristov zamjenik nuka sve one kojima je na srcu liturgijska obnova i crkvena glazba: pastoralne radnike, skladatelje, pjevačke zborove, pokretače pjevanja kod skupova vjernika, dječake pjevače, orguljaše, da s entuzijazmom i bez malodušnosti svoje snage stave na službu tako svete stvari, a posebno da stalno potpomažu liturgijsko pjevanje i tako prilože svoj pravi doprinos evangelizaciji. U potvrdu svoje blagonaklonosti prema naporima Kongresa i djelatnosti talijanskog Cecilijanskog društva zaziva obilje svjetlosti i nebeske okrepe te od srca podjeluje Vašoj poštovanoj Preuzvišenosti, preuzvišenom biskupu Vicenze msgr. Arnaldu Onistu i njegovu pomoćniku msgr. Karlu Fantonu, organizatorima, izvjestiteljima, sudionicima i čitavoj cecilijanskoj obitelji svoj apostolski blagoslov.

I ovom prigodom izražavam osjećaje osobitog poštovanja. Vašoj preuzvišenoj Visosti odani

Ivan. kard. Villot

Prijevod: A. Milanović

Sretan Božić, blagoslovljenu i uspješnu Novu godinu svim poštovanim suradnicima i čitateljima našeg časopisa želi

Uprava i uredništvo